

Expunere de motive

Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, republicată, cu modificările și completările ulterioare

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 55/2020 a fost admisă excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 139 alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală și s-a constatat că aceste dispoziții legale sunt constituționale în măsura în care nu privesc înregistrările rezultate ca urmare a efectuării activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului desfășurate cu respectarea prevederilor legale, autorizate potrivit Legii nr. 51/1991.

Prin aceeași decizie, Curtea Constituțională a reținut că „în actuala lege procesual penală mijloacele de probă nu sunt enumerate strict și limitativ, organele judiciare putând administra orice mijloace de probă care, deși nu sunt enumerate expres de dispozițiile art. 97 alin. (2) lit. a) - e) din Codul de procedură penală, nu sunt interzise de lege, conform art. 97 alin. (2) lit. f). Noul Cod de procedură penală are în vedere evoluțiile tehnice continue care impun o abordare flexibilă și suplă în materia probațiunii, aptă să conducă în mod eficient la aflarea adevărului în cauzele penale.” De asemenea, reglementarea aspectelor legate de administrarea probelor, inclusiv precizarea sau enumerarea mijloacelor de probă în materie penală, intră în sfera de competență a legiuitorului, care are libertatea de a reglementa categoria mijloacelor de probă.

Totodată, prin decizia menționată s-a reținut că includerea unui element în categoria mijloacelor de probă trebuie însoțită de garanțiile necesare respectării drepturilor și libertăților fundamentale, iar reglementarea garanțiilor specifice se circumscrie, printre altele, legiferării unei proceduri clare și efective care să permită analiza legalității mijlocului de probă și a procedurii probatoriu prin care au fost obținute înregistrările - cu alte cuvinte, conferirea calității de mijloc de probă în procesul penal anumitor elemente este intrinsec legată de crearea cadrului adecvat care să confere posibilitatea contestării legalității acestora. Lipsa unei astfel de proceduri determină, în fapt, lipsa garanțiilor specifice și, implicit, neconstituționalitatea includerii anumitor elemente în categoria mijloacelor de probă.

Dispozițiile legale în vigoare reglementează două sisteme diferite de autorizare din care pot rezulta înregistrări - un prim sistem este cel reglementat de Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, iar un al doilea este cel reglementat de Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României.

Codul de procedură penală, prin dispozițiile sale *de lege lata*, permite contestarea, în cadrul procesului penal, atât a legalității mijlocului de probă, cât și a procedurii probatoriu prin

care au fost obținute înregistrările obținute prin utilizarea metodelor speciale de supraveghere sau cercetare reglementate de dispozițiile cuprinse în Capitolul IV (**Metode speciale de supraveghere sau cercetare**) din Titlul IV al Părții generale (art. 138-153).

Legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală se realizează în procedura camerei preliminare. Acest lucru presupune că **judecătorul cauzei se pronunță inclusiv asupra legalității încheierii prin care se admite măsura supravegherii tehnice și a mandatului de supraveghere tehnică - această concluzie a fost reținută și de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală în Decizia nr. 2 din 8 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 307 din 5 aprilie 2018.**

În ceea ce privește activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, reglementate de Legea nr. 51/1991, prin Decizia nr. 55/2020 Curtea Constituțională a reținut faptul că aceste activități, în mod similar măsurilor de supraveghere tehnică reglementate de Codul de procedură penală, nu pot fi desfășurate decât dacă au fost autorizate în mod prealabil de către un judecător, dar și faptul că încuviințarea acestora de către un judecător nu echivalează cu existența unei prezumții absolute de legalitate ce exclude exercitarea unui control judecătoresc a priori. Pe cale de consecință, legalitatea înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, care sunt folosite în procesul penal, trebuie verificată respectând aceleași garanții procedurale aplicabile în cazul folosirii în cursul procesului penal a înregistrărilor ce rezultă din aplicarea sistemului reglementat de Codul de procedură penală.

Decizia nr. 55/2020 este o **decizie interpretativă** - instanța de contencios constituțional nu a constatat neconstituționalitatea pură și simplă a prevederilor art. 139 alin. (3) teza finală Cod pr. penală, ci a stabilit care este singura interpretare care respectă prevederile Constituției, și anume că înregistrările rezultate din efectuarea activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului desfășurate cu respectarea prevederilor legale, autorizate potrivit Legii nr. 51/1991, **nu pot constitui mijloace de probă în temeiul art. 139 alin. (3) teza finală Cod pr. penală întrucât legea nu reglementează o procedură de contestare a legalității acestora.**

Fiind vorba de o decizie interpretativă, care stabilește unicul înțeles constituțional al prevederilor legale avute în vedere de decizie, **nu se impune o intervenție legislativă asupra Codului de procedură penală.**

Din considerentele Deciziei nr. 55/2020 reținem că înregistrărilor rezultate din activitățile specifice culegerii de informații autorizate potrivit Legii nr. 51/1991 li se poate conferi **calitatea de mijloc de probă în procesul penal, cu condiția ca prin lege să fie reglementată o procedură clară și adecvată, care să permită verificarea efectivă a legalității lor, atât a mijlocului de probă (înregistrările în cauză), cât și a procedurilor probatorii prin care acestea au fost obținute.**

Având în vedere faptul că reglementarea autorizării unor activități specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului se face potrivit art. 14-19 ale Legii nr. 51/1991, reglementarea unei proceduri care să permită verificarea legalității înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului trebuie făcută prin același act normativ, motiv pentru care am inițiat prezentul proiect de lege.

Reglementările propuse au în vedere următoarele aspecte:

- **Completarea alin. (1) al art. 21 din Legea nr. 51/1991**

Art. 21 în forma sa actuală reglementează obligația care revine organelor cu atribuții în domeniul securității naționale în situația în care datele și informațiile de interes pentru securitatea națională, rezultate din activitățile autorizate, indică pregătirea sau săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală. În această ipoteză, respectivele date și informații trebuie reținute în scris și transmise organelor de urmărire penală, potrivit art. 61 din Codul de procedură penală, însoțite de mandatul emis pentru acestea, la care se adaugă propunerea de declasificare, după caz, totală sau în extras, potrivit legii, a mandatului. De asemenea, convorbirile sau comunicările interceptate, redată în scris, și/sau imaginile înregistrate se transmit organelor de urmărire penală în integralitate, însoțite de conținutul digital original al acestora.

Prin prezentul proiect de lege se completează alin. (1) al art. 21 în sensul prevederii exprese a faptului că dispozițiile art. 143 alin. (3) și (4) din Codul de procedură penală (C.p.p.) sunt aplicabile în mod corespunzător și în cazul convorbirilor sau comunicărilor interceptate ca urmare a derulării de către organele cu atribuții în domeniul securității naționale a unor activități autorizate, convorbiri sau comunicări care au fost transmise organelor de urmărire penale. În aplicarea art. 21 alin. (1) completat potrivit prezentului proiect de lege, convorbirile, comunicările sau conversațiile interceptate ca urmare a derulării unei activități specifice culegerii de informații autorizate în condițiile Legii nr. 51/1991, care privesc fapta ce formează obiectul cercetării într-un dosar penal vor fi redată de către procuror sau organul de cercetare penală într-un proces-verbal certificat pentru autenticitate de către procuror. De asemenea, convorbirile, comunicările sau conversațiile purtate într-o altă limbă decât cea română vor fi transcrise în limba română, prin intermediul unui interpret, care are obligația de a păstra confidențialitatea.

Totodată, prevederile art. 146 C.p.p. referitoare la conservarea materialelor rezultate din supravegherea tehnică se vor aplica și în ipoteza reglementată de art. 21 din Legea nr. 51/1991.

- **Introducerea unui alineat nou, alin. (1¹), la art. 21 după alineatul (1), având următorul cuprins:**

„ (1¹) Dacă înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, efectuate cu respectarea prevederilor prezentei legi, sunt folosite ca mijloace de probă în procesul penal, legalitatea acestora și a procedurilor probatorii prin care înregistrările au fost obținute se verifică, în procedura de camera preliminară, de judecătorul de cameră

preliminară de la instanța căreia îi revine, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.”

Art. 3 C.p.p. consacră principiul separației funcțiilor judiciare, judecătorul de camera preliminară fiind singurul care are competența să se pronunțe asupra legalității (inclusiv a loialității - componentă intrinsecă a legalității) administrării probelor de către organele de urmărire penală. În ipoteza în care un mijloc de probă a fost obținut ca urmare a desfășurării activități specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului, considerentul 50 al Decizia nr. 55/2020 reține faptul că legalitatea înregistrărilor ce rezultă din astfel de activități trebuie verificată respectând aceleași garanții procedurale aplicabile în cazul folosirii în cursul procesului penal a înregistrărilor ce rezultă din aplicarea sistemului reglementat de Codul de procedură penală. Pe cale de consecință, competența trebuie să revină și cu privire la aceste mijloace de probă judecătorului de camera preliminară de la instanța care a fost sesizată prin rechizitoriu.

În acest context, menționăm că, investită cu o excepție de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 142 alin. (5) C.p.p., prin *Decizia Curții Constituționale nr. 372/2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 142 alin. (5) din Codul de procedură penală și ale art. 31 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale*, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 822 din 9 octombrie 2019, Curtea Constituțională a respins excepția și nu a identificat nicio problemă din perspectiva constituționalității unei reglementări care permite judecătorului de camera preliminară să se pronunțe asupra legalității dispunerii/autorizării măsurii de supraveghere tehnică dispusă, în temeiul art. 140 C.p.p., de către judecătorul de la o altă instanță, fie ea și superioară (a se vedea mai ales considerentele 40, 44 și 45).

Textul propus prevede faptul că verificarea legalității înregistrărilor rezultate din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, efectuate cu respectarea prevederilor Legii nr. 51/1991, dacă aceste înregistrări sunt folosite ca mijloace de probă în procesul penal, se face de judecătorul de cameră preliminară de la instanța căreia îi revine, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță, în procedura de cameră preliminară.

Reamintim faptul că în cadrul procedurii de cameră preliminară se pot formula în scris, de către inculpat sau de orice altă parte ori de către persoana vătămată, cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală. În cadrul procedurii de cameră preliminară, în măsura în care se formulează cereri și excepții referitoare la nelegalitatea probelor obținute prin procedeul supravegherii tehnice, judecătorul investit cu soluționarea cauzei va putea verifica îndeplinirea tuturor condițiilor prevăzute de dispozițiile Legii nr.51/1991 pentru a se putea autoriza desfășurarea unei activități specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, activitate din care au rezultat înregistrări sunt folosite ca mijloace de probă în procesul penal. De asemenea, judecătorul de cameră preliminară va putea verifica și din oficiu legalitatea înregistrărilor și a procedurilor probatorii prin care înregistrările au fost obținute. Verificarea legalității înregistrărilor și a procedurilor probatorii prin care înregistrările au fost obținute se va face prin

raportare la prevederile Legii nr. 51/1991, având în vedere că activitățile specifice culegerii de informații au fost autorizate prin raportare la dispozițiile art. 14 și 15 din lege, iar încheierea s-a pronunțat și mandatul s-a emis potrivit art. 17 din același act normativ.

- **Reglementarea aspectelor tranzitorii**

Având în vedere faptul că în practică pot exista cauze penale în care sunt utilizate ca mijloace de probă înregistrări rezultate din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, autorizate în condițiile Legii nr. 51/1991 și în care, la data intrării în vigoare a prezentei legi, procedura în camera preliminară s-a încheiat dispunându-se începerea judecării, procedura de verificare a legalității de către judecătorul de cameră preliminară reglementată de alin. (1¹) al art. 21 nu se va putea aplica. Pentru aceste cauze în care judecata a început, legalitatea acestor înregistrări și a procedurilor probatorii prin care înregistrările au fost obținute se verifică de instanța investită cu soluționarea cauzei.

De asemenea, se introduce un termen până la care se poate eventual invoca, inclusiv din oficiu, excepția nelegalității înregistrărilor. Astfel, textul propus prevede expres faptul că nelegalitatea respectivelor înregistrări sau a procedurilor probatorii prin care înregistrările au fost obținute poate fi invocată până la primul termen de judecată cu procedura completă după intrarea în vigoare a prezentei legi, dacă încălcările nu sunt sancționate cu nulitatea absolută.

Inițiatori

Cătălin Marian PREDOIU

Deputat PNL

Cristina TRĂILĂ

Deputat PNL

Gabriel Andronache

Deputat PNL